

PROTOKOL HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POSUDEK OPONENTA

JMÉNO STUDENTA: *Eva Šelepová*

NÁZEV PRÁCE: *Reflexe komunistického Československa v současné výuce základů společenských věd*

HODNOTIL (u externích vedoucích uveďte též adresu a funkci ve firmě): Petra L. Burzová

1. CÍL PRÁCE (jaký byl a do jaké míry byl naplněn)

Cílem práce bylo „zjistit, jak se v hodinách základů společenských věd vyučuje o době komunismu v Československu“ a „potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že v hodinách základů společenských věd není ze strany učitelů dostatečně reflektováno období komunistického Československa“. Autorka si položila celý rad výskumných otázok: „Zdali jsou učitelé spokojeni se současnou hodinovou dotací pro předmět základy společenských věd a jestli mají pro svou výuku dostatečný prostor; zdali jsou spokojeni se svým současným školním vzdělávacím programem; jak probíhá současná reálná výuka o komunismu v předmětu základy společenských věd; jaká je informovanost studentů o komunistickém Československu a jaký je jejich zájem o toto téma z pohledu učitelů; jak učitelé využívají možností pro zatraktivnění výuky o tématu; jak učitelé využívají možností na rekvalifikaci v oblasti výuky o komunismu.“ (str. 4)

Je nutné konstatovať, že problém práce začína už u samotnej formulácie cieľa, ktorý predpokladá extenzívny dlhodobý a participatívny výskum a zároveň existenciu kritérií pre meranie „dostatočnosti reflexie“ historickej etapy vo výuke spoločenských vied. Takto formulovaný cieľ dáva tušiť, že autorka nemá ujasnené teoretické ani metodologické základy potrebné pre spísanie diplomovej práce. Toto podozrenie potvrdzuje aj formulácia ôsmich výskumných otázok, ktoré predstavujú emickú – aktérsku perspektívu („z pohľadu učiteľů“), ktoré sú v kolízii s vyššie stanovenými cieľmi formulovanými v intenciách perspektívy etickej („z pohľadu analytika“).

Odhliadnuc od prvotnej nedôveryhodnej formulácie cieľov je nutné hneď na úvod konštatovať, že neboli naplnené z dôvodu nezvládnutého teoretického uchopenia, voľby metodológie, samotnej analýzy a interpretácie záverov. Autorka nespracovala adekvátne množstvo relevantnej literatúry, nesprávne si určila terén pre svoje štetrenie, nie je schopná identifikovať formalizované postupy, ktoré prezentuje a vyvodzuje generalizujúce závery z dátového súboru, ktorý by nestačil ani na poctivý novinový článok, nieto na diplomovú prácu.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita vlastní práce, vhodnost příloh)

Odhliadnuc od zle stanoveného cieľa a zle nasmerovaného výskumu sa mi téma práce nezdá na spracovanie do magisterskej práce náročná. Pokiaľ autorkine ciele „uzávorkujeme“ a bližšie sa pozrieme na názov práce, ktorý znie „Reflexe komunistického Československa v současné výuce základů společenských věd“ sa malo skúmanie autorky jednoznačne zacieliť na podrobnú obsahovú analýzu učebníc, akýchkoľvek relevantných

pomôcok a príprav učiteľov. Východiskom nemala byť podozrievavá hypotéza, že sa o danom období učí málo, ale naopak skúmanie toho ako komplexne sa o danej problematike učí, respektíve, aké miesto daná problematika zastáva v samotnom predmete ZSV. Samotné rozhodnutie neorientovať sa na hodiny dejepisu, ale ZSV je vysvetlené veľmi nepresvedčivo a poukazuje na autorkino nepochopenie podstaty spoločenských vied. Napokon, spoločensko-vedná perspektíva úplne chýba, ako aj relevantné práce k tejto téme.

Teoretickú časť autorka len avizuje, žiaden explicitný teoretický rámec práca neobsahuje, veľmi nesympaticky pôsobí práca s odbornou literatúrou. Pokiaľ autorka skutočne čítala prácu Francoise Mayerovej, o ktorej tvrdí, že bude „stěžejním dílem“ teoretickej časti, je šokujúce, že autorka Mayerovej zistenia a argumentáciu vôbec do práce nezahŕňa a odkáže na ňu pri partikulárnych poznámkach v danej časti celkovo trikrát na priestore necelej normostrany. To isté platí pre údajné „čerpanie“ z knihy docenta Kubáta, ktorý sa problematike postkomunizmu systematicky a dlhodobo venuje, na jeho knihu odkáže autorka v tejto časti celkovo jedenkrát. Na druhej strane autorka nadmerne čerpá z obyčajných novinových článkov, často pochybnej kvality a to i pri analytických a interpretačných poznámkach. Z odborných žurnálov sa opiera o Učiteľské noviny, Soudobé dějiny a Dějiny a současnost, kde opäť chýba náväznosť na sociálne-vedný výskum.

Metodologická časť vzbudzuje mnoho otázok o základných vedomostiach autorky, na tomto mieste opomeniem, že autorka nepochopiteľne čerpá z metodologickej publikácie pre psychológov. *Výskumná vzorka* štyroch učiteľov z gymnázií v Českých Budějovicích prináša dátový korpus necelých 17 strán prepísaného textu. Dovolím si tvrdiť, že vzhľadom ku generalizujúcim tvrdeniam je takéto rozhodnutie nepochopiteľné. Autorka nepozná základné názvoslovie formalizovaných postupov a tvrdí, že robí pološtruktúrované rozhovory, hĺbkové rozhovory, dotazníkové šetrenie a dokonca prípadovú štúdiu. Napriek tomu, že v metodologickej časti pološtruktúrovaný rozhovor definuje, nie je schopná identifikovať, že v skutočnosti je jej rozhovor štruktúrovaný a je všetko len nie „hĺbkový“. Tento paradox sa ukáže najmä pri preštudovaní transkripcií, kde je jasné, že autorka vedie šetrenie tendenčne, nekladie žiadne doplňujúce otázky a mnohé zaujímavé postrehy, ktoré učitelia v súvislosti s témou uvedú, nezahŕňa do analýzy. Autorka teda nie je schopná vyťažiť ani vlastný už tak chudobný korpus dát. V tejto súvislosti budí skôr úsmev úvodné tvrdenie, že ide o prípadovú štúdiu. Ako môže byť takto povrchná, na novinových správach, štyroch štruktúrovaných rozhovoroch s vymedzenými oblasťami záujmu prípadovou štúdiou? Ak by sme mali byť dôslední, ako generalizujúca ambícia autorky ladí s rozhodnutím pre prípadovú štúdiu, o ktorej vieme, že jej hlavnou nevýhodou je jej nemožnosť využitia pre generalizovanie? Problematické sú aj kritériá hodnotenia, ako autorka dospela k názoru, že učitelia „v súčasnosti reflektujú komunistické Československo v predmety ... uspokojivým spôsobom“? Kto je arbitrom? Samotní učitelia? V takom prípade sa mi zdá, že je to záver pre úplne inak postavenú prácu, ktorá skúma úplne iné ciele.

O tvorivom prístupe nemožno byť ani reči, autorka vychádza z implicitných východísk, ktoré redukujú skúmanú problematiku na akúsi nešpecifikovanú hrozbu toho, že rodičia deti učia, že komunizmus bol fajn a učitelia končia s výukou pri druhej svetovej vojne. Ako keby problematika vyrovnávania sa s minulosťou, vzťahu medzi pamäťou, históriou a kolektívnou identitou bola takto redukovateľná. Ale to by autorka iste docenila, keby s knihami, o ktorých tvrdí, že z nich bude čerpať, skutočne pracovala.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, kvalita citací a používané literatury, grafická úprava)

Práca obsahuje mnoho preklepov, ale formálna úprava a ostatné náležitosti sú v prijateľných medziach. Čo sa týka kvality literatúry, nie je jednoduché tento bod posúdiť. Autorka uvádza kvalitné publikácie, ale je ich málo a nepracuje s nimi. Na druhú stranu pracuje s prácami, ktoré nesúvisia so sociálnymi vedami alebo sociálne vedným výskumom.

4. STRUČNÝ CELKOVÝ KOMENTÁŘ (silné a slabé stránky práce, zdůvodnění hodnocení)

Práce nemá žiadnu silnú stránku, je spracovaná povrchno a obsahuje celý rad akademických prehreškov. Prácu považujem z tohto hľadiska za neobhájitelnú. Priznám sa, že mi príde neprijateľné, aby „uspokojivosť“ výuky učiteľov hodnotila študentka, ktorá nezískala schopnosť akademickej reflexie a základné schopnosti potrebné k získaniu titulu Mgr. na univerzite. Bolo by na škodu, keby sa do súčasnej dôležitej a citlivej debaty o vyrovnávaní sa s komunistickou minulosťou zapojovali redukujúce a predvedecké hlasy neschopné reflexie ani svojich vlastných východísk, navyše v obore, ktorý umožňuje učiť na niektorej z českých stredných škôl.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY URČENÉ K ROZPRAVĚ PŘI OBHAJOBĚ

Nemám žiadne otázky.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

Hoci sa v dnešnej dobe môže zdať sympatická autorkina hodnotová orientácia, ktorou však zbytočne zaťažuje celé svoje skúmanie, preukázala neschopnosť spracovať tému do presvedčivej štúdie. Práca neobsahuje žiaden aspekt, ktorý by bol obhájitelný na magisterskom univerzitnom štúdiu, možno s výnimkou rozsahu.

Datum:

Podpis: